

šumava

www.npsumava.cz

ZAJÍMAVOSTI Z PŘÍRODY | ZE ŽIVOTA OBYVATEL | Z HISTORIE

ČTVRTLETNÍK SPRÁVY NÁRODNÍHO PARKU ŠUMAVA léto 2024 | 50 Kč

2024

Rok tlejícího dřeva
v Národním parku Šumava

Proč území s omezeným vstupem?

Kolik vody je v tlejícím dřevě?

Boubínská rozhledna stojí už 20 let!

Více divočiny mezi Wistlbergem a Hammerklause

V příloze: Sběratelské kartičky a plakát pro malé čtenáře

Slovo na úvod

Vážené čtenářky a čtenáři,

máme tady léto, čas dovolených a turistiky. Věřím, že někteří z vás budou alespoň část léta trávit právě na Šumavě. Jak mnoho z vás již ví, zdejší lesy jsou výjimečné svou divokostí a nespoutaností. S tím souvisí i množství tlejícího dřeva, které na svých procházkách můžete vidět téměř všude. V letošním roce se tématem tlejícího dřeva hodně zabýváme a snažíme se vám předat co nejvíce informací. I v aktuálním čísle najdete články s tímto tématem.

Mnohokrát jsem již slyšel, že mrtvé dřevo nepůsobí na některé návštěvníky dobře. Je to tak, smrt většinou nepůsobí dobře na nikoho. Ale je to jen nový začátek, šance pro novou generaci lesa a pro tisíce organismů, pro které je tlející dřevo domovem. Zkuste na svých procházkách sledovat přírodu a všimnout si, jak rychle je odumřelé dřevo osidlováno houbami, mechy, lišejníky, játrovkami, kdejakým hmyzem, a kolik dutin ve stojících souších je využíváno ptáky. Tlející dřevo je jednoduše bohatstvím lesa.

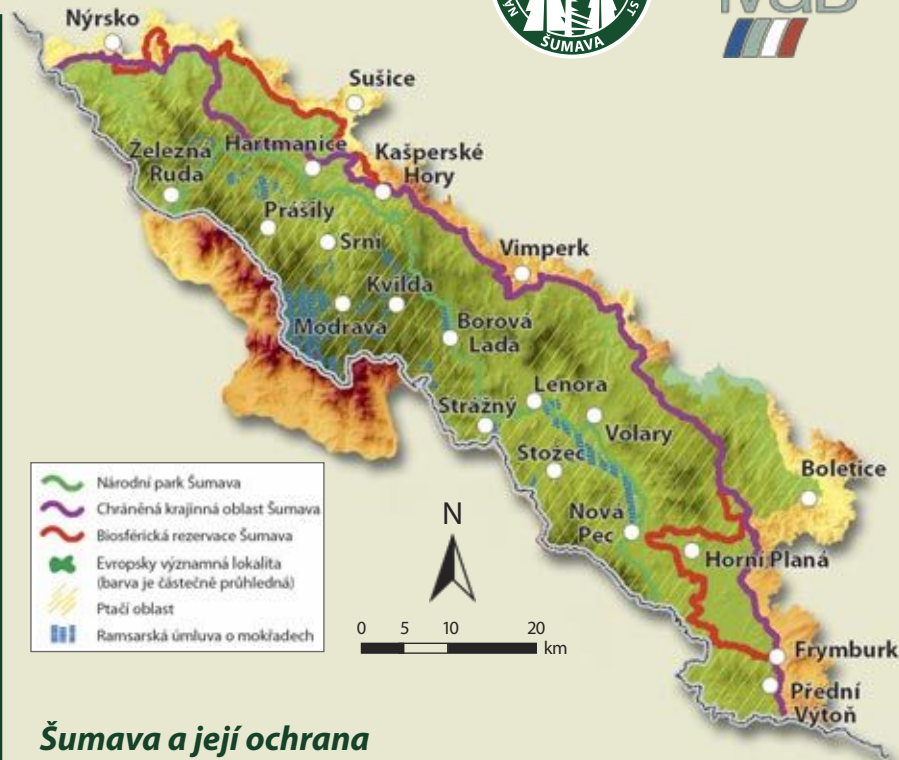
Pozorovat tlející dřevo a divočinu může být povznášející. Ale stejně tak může být i nebezpečné. Vstupujte tak prosím do šumavských lesů s respektem.

V aktuálním čísle se také dozvíte, že šumavské lesy nejsou specificky náchylné k požárům. V suchém létě však může hořet vše, proto prosím dávejte pozor na sebe i okolní lesy!

Krásné léto přeje

Jaroslav Červenka

Správa Národního parku Šumava

Šumava a její ochrana

Chráněná krajinná oblast Šumava

Vyhlášena v roce 1963 jako vyvrcholení snah o zvláštní ochranu přírodovědně cenného území.

Národní park Šumava

Centrální část Šumavy byla v roce 1991 přeřazena podle české legislativy do nejvyšší kategorie územní ochrany.

Ramsarská lokalita – Šumavské rašelinště

Poměrně rozsáhlá část území (6 371 ha), zařazená v roce 1993 do mezinárodního seznamu mokřadů, dokládá celosvětový význam území.

Natura 2000

V rámci celoevropské soustavy chráněných území byla v souvislosti se vstupem ČR do Evropské unie zřízena:

- **Ptačí oblast Šumava** – pro ochranu vybraných ptačích druhů v oblasti (v roce 2004),
  - **Evropsky významná lokalita Šumava** – pro ochranu společenstev a vybraných druhů (v roce 2005).
- Obě lokality se prolínají s územím NP a CHKO a dokládají tak evropský význam tohoto území.

Biosférická rezervace Šumava

Už v roce 1970 byl vyhlášen celosvětový Program Člověk a biosféra (MaB). Jeho cílem je podpořit rozumné a trvale udržitelné využívání přírodních zdrojů a zlepšení vztahů mezi člověkem a přírodou. Oblast Šumavy byla celosvětovou organizací UNESCO vyhlášena biosférickou rezervací v roce 1990.

Vydavatel
Správa Národního parku Šumava,
rezortní organizace MŽP

Adresa redakce
Správa Národního parku Šumava
1. máje 260, 385 01 Vimperk
tel.: 388 450 218
fax: 388 450 019
e-mail: sumava@npsumava.cz

Redakční rada
Pavel Bečka, Jan Dvořák, Pavel
Hubený, František Janout,
Jiří Kadoch, Jan Kozel, Zdenka
Křenová, Martina Kučerová,
Lukáš Linhart, Václav Sklenář,
Martin Starý, Josef Štemberk,
Michal Valenta
Redaktor časopisu
Jiří Kadoch

Fotografie
Na titulní straně: Rozpad lesa neznemá
ná konec. Foto: Štěpan Rosenkranz.
Na zadní straně: „Nová Pec u křížku“.
Autor: Anna Smolliková, Všeob. a sportov-
ní gymnázium Vimperk, 12. let.

Grafická úprava: Václav Hrabá

Tisk: Unipress, spol. s r. o. Turnov

Distribuce
Prostřednictvím E-shopu, informačních
středisek Správy Národního parku Šumava
a předplatného.

Podávání novinových zásilek povoleno
Českou poštou, s.p., ředitelstvím odštěpného
závodu Jižní Čechy v Českých Budějovicích,
j.zn.: P-2986/96 ze dne 6. června 1996.

Předplatné
Využívá redakce, časopis vychází čtyřikrát
ročně, cena výtisku je 50 Kč,
celoroční předplatné 180 Kč.

Registrační číslo: MK ČR E 7518
Uzávěrka čísla: 15. 5. 2024
Datum vydání: 1. 7. 2024

Nevyžádané rukopisy a fotografie se nevracejí.

04

04 Proč území s omezeným vstupem?

Poměrně rozsáhlé území hraničního hřebene bez vstupu veřejnosti.

08

06 Analýza rizika vzniku a šíření přírodních požárů na Územním pracovišti Srní

Studie přináší pohled na rizika vzniku požáru na Šumavě.

08 Kolik vody je v tlejícím dřevě?

Ne všechno odumřelé dřevo je hořlavé. Naopak je v něm obrovská zásoba vody.

10 Mravenec rašelinný (*Formica picea*) – černý klenot šumavských blat

Ohrožený obyvatel nelesních stanovišť je zkoumáný, přesto stále neprozkoumaný.

12 Bažiny ve stresu

Proč musíme vrátit vodu do krajiny a jak na to? Šumavské zkušenosti.

12

14 „Misionářem“ v Alžírsku

Mise českých zástupců ochrany přírody pomáhá s cestovním ruchem v Africe.

16 Rok Tlejícího dřeva - otázky a odpovědi

Tlející dřevo vyvolává dodnes u návštěvníků chráněných území mnoho otázek.

18 Rok sušických rozhleden

Rozhledny a vyhlídky tvoří nedílnou součást naší krajiny. Na Sušicku jich řada slaví výročí.

20 Boubínská rozhledna stojí už 20 let!

I zážitek z pohledu z rozhledny má svoji dramatickou minulost a otevřenou budoucnost.

22 Spolek Karla Klostermanna slaví 25 let

Spisovatel Karel Klostermann se zasloužil o to, aby se Šumava stala známou pro mnoho generací.

24 100 let od otevření Klostermannovy chaty na Modravě

Připomenutí historických skutečností při plánování a výstavbě chaty.

26 Více divočiny mezi Wistlbergem a Hammerklause

Národní park Bavorský les dostal ke svým 50. narozeninám dar o rozloze více než 600 hektarů.

28 Zapomenutá Lesní matka Šumavy

Básník a spisovatel Ondřej Fibich celý svůj život sbírá pověsti ze Šumavy a Pošumaví.

30 Po stopách zlata

Nenáročný pěší výlet z Kašperských Hor do Amálinu údolí a podél Zlatého potoka.

32 Šumava před sto lety na snímcích Fotoateliéru Seidel XXXIII

Letní plovárny a koupání na Šumavě.

34 Aktuality

18

24

32

Národní park Chréa - cedrové lesy představují skutečné přírodní dědictví, odpady jsou zas příkladem nekulturního chování.

„Misionářem“ v Alžírsku

Díky českému velvyslanectví v Alžíru vyrazili tři odborníci na cestovní ruch na osvětovou misi do národních parků v Alžírsku. Kromě mne z největšího národního parku ČR jel Jakub Kašpar z KRNAPu a Martina Pásková z MŽP, a to především jako expertka na globální síť geoparků. Nikdo z nás si dopředu neuměl představit, že budeme takovými opravdovými „misionáři ochrany přírody“ v této africké zemi.

Neznámá překvapení

Už na počátku jsme byli udiveni, že alžírská strana má prioritní zájem o tematiku lesních národních parků a cestovní ruch v nich. Asi každého jako první napadne: Kde mají na Saharě lesy? Ale Alžírsko je obrovská země (asi 30 krát větší, než Česká republika) a poušť tvoří „jen“ asi tři čtvrtiny jejího území. Na severu se táhnou horské hřebeny Velkého a Malého Atlasu, které oddělují pobřeží Středozemního moře se suchým subtropickým klimatem od pouštního jihu suchých tropů. Souvislé lesní porosty se nachází pouze v oblasti Kabylia východně od Alžíru a pokrývají doposud některé horské hřbety Atlasu, který zde dosahuje výšky přes 2 000 m n. m.

Když jsme se prvně dostavili na Generální ředitelství lesů, pod které spadá správa národních parků, tak nám kromě výborné kávy nabídli rozsáhlou knihu o alžírských mokřadech. Alžírsko má více než 3 miliony hektarů mokřadů chráněných v rámci Ramsarské úmluvy! Většina z celkem padesáti těchto území se nachází v severním středomořském pásmu, asi nejrozsáhlejší pak v oblasti solných jezer oddělujících subtro-

py od horkého jihu. Nejméně sedm jich pak leží v samotné saharské oblasti, nejčastěji vázaných na vádí či oázy s jedinečnou biodiverzitou. Tam se vyskytují i vodní a brodiví ptáci známí i u nás (kormoráni, kachny atd.) nebo dokonce odlétající sem tak zvané do teplých krajín.

Národní parky Alžírsko

V současnosti má mít Alžírsko deset národních parků. Ten desátý byl (či bude) vyhlášen letos. Z hlediska řízení národních parků jsme Alžířanům představili způsoby usměrnění návštěvnosti v českých národních parcích a další příklady z praxe z jiných, především evropských chráněných území. V rámci diskuze byly uváděny paralely z místních národních parků.

Alžírské národní parky chrání jedinečnou a rozmanitou flóru a faunu, s mimořádným důrazem na ochranu ptáků, kteří zaujímají až mýtické místo i v každodenním životě Alžířanů. Vzhledem k obrovské rozloze, dlouhodobému působení geomorfologických procesů v průběhu geologického vývoje tvoří neživá příroda mimořádnou přidanou hodnotu chráněných

území. Ať již jde o horniny, skalní útvary, jeskyně, a jiné. Samostatnou kapitolu tvoří historická sídla, zříceniny staveb či skalní kresby. Každý park má svůj specifický charakter.

Národní park Chréa (čti: Šréa)

Nejbližší národní park od hlavního města Alžíru se rozkládá v pohoří Blideen (součást Atlasu) a je to lesy porostlý Národní park Chréa, založený v roce 1985. Byli jsme zvědaví na skutečné fungování řízení národního parku v oblasti cestovního ruchu. Z celkové rozlohy 26 tisíc ha je asi šestina přírodní zónou bez lidských zásahů. Snad v roce 1997 měl být rozšířen o dalších deset

Správci území odhadují návštěvnost parku na 2 miliony ročně. Vzhledem k tomu, že uvnitř parku nejsou téměř žádné ubytovací kapacity, tak jde téměř výlučně o jednodenní návštěvníky. V parku se nenachází žádná velká parkoviště. Zastavuje se podél hlavní panoramatické cesty, kde na vybraných

Makak magot obývá cedrové lesy na hřebenech hor přesahajících jen těsně Sněžku. Foto: Nafissa Mahieddine

v nejdlehlších částech parku, kam žádná cesta nevede, a proto se tam prý lidé nedostanou. Schválená zonace je využívána interně pro management území. Hlavní návštěvnické centrum se nachází v horské osadě Chréa (podle které nese název celý NP) a expozice jak z „osmdesátek“ ve formě vitrín

a výloh představuje především různé druhy flóry a fauny v NP.

Zajímavostí je, že největší návštěvnost má NP Chréa v zimě, kdy zde napadne sníh, který dříve vydržel až čtyři měsíce, nyní asi jeden. Lidé si sníh nyní spíš přijíždí prohlédnout než ho využít ke sportu. I když sáňkováni zde bývalo oblíbené, ba i lyžování. Lyžařský vlek (jeden z mála v celé Africe s přírodním sněhem) již po léta chátrá.

Klenoty fauny a flóry

Nejcennější částí parku Chréa vytváří prastaré porosty cedru atlaského *Cedrus atlantica*, který porůstá vrcholové partie hor. Vzácnou zvířenu zastupuje na prvním místě makak magot (či magot bezocasý) *Macaca sylvanus*, který obývá nejvyšší vrcholky hor, kam byl postupně člověkem vytlačen. Dnes jeho populace v parku Chréa čítá asi 1 500 kusů a stále se snižuje vlivem nepřátelství člověka, kterému „bere úrodu“. (Mimochoodem jde o jedinou volně žijící opici v Evropě, neboť asi 300 jedinců obývá Gibraltarskou skálu.)

Pár poznatků závěrem

Pokud neovládáte arabštinu (nebo dokonce berberštinu, která začíná obrození), tak v Alžírsku bez francouzštiny těžko uspějete, i když mladí lidé se čím dál více učí anglicky. S platební kartou si zde nic také nekoupíte. I domorodci nás odrazovali od návštěvy přístavu či vedlejších uliček hlavního města Alžíru z důvodu vlastní bezpečnosti.

Ač bychom si přáli pokračovat ve sdílení poznatků, know-how i zkušeností z našich střeoevropských národních parků, tak je především na alžírské straně, zda tuto podanou rukavici zvedne. Centrální plánování (na pětiletky), všudypřítomné bezpečnostní a vojenské jednotky, muslimský svět se svými pravidly ve společnosti a životě každého Alžírana určuje další směřování i na poli ochrany přírody.

Josef Štemberk

Správa Národního parku Šumava
losec.stemberk@npsumava.cz

Terénní stanice strážců v Národním parku Chréa. Svůj účel plní.

tisíc hektarů ochranného pásma v prstenci kolem parku. Lesnatý park začíná na úpatí a sahá po horské vrcholky (nejvyšší 1 626 m n. m.). Sídlo správy parku se nachází v městě Blida, které spadá do aglomerace hlavního města Alžíru s celkovými 7 miliony obyvatel (z celkem 44,7 miliónů Alžířanů). Mimořádnou hodnotu mají místní zdroje vody, které z území dělají velmi významnou zásobárnu vody pro obyvatele.

místech stojí lavičky určené k odpočinku s výhledem, či pro pořádání pikniku uprostřed přírody. Zcela nové dřevěné stánky byly zbudovány pro prodej místních produktů. Vysokou návštěvnost lze odvozovat i podle množství odpadků podél silnic, které se valí do údolí po prudkých svazích a dle našich měřítek rozhodně překračují únosnou míru. Strážci toto nevnímají jako problém, a prý pořádají se školami každoročně úklid odpadků, který je rozhodně nedostačující.

Neexistují zde žádné značené trasy, ale nějaké cesty a cestičky v území jsou a lidé po nich chodí. Hlavně z důvodu obavy zablouďení je neopouštějí až nazpět k autům. Zvláště chráněná území (I. zóna) se nacházejí

Podél přístupové silnice se budují pro návštěvníky parkoviště s možností odpočinku a v sezóně i občerstvení.

